

Novice

Svet

Gospodarstvo

Mnenja

Šport

Kultura

Znanje

Prosti čas

Multimedija

Delo, 12.11. 2010 00:00:00

Ocena Fotografska razstava

Smrtna groza

Goran Bertok: Rdeče in črno

Galerija Kibela
MMC Kibla Maribor
29. 10.–14. 11. 2010

Dosedanji opus Gorana Bertoka me je večinoma pustil hladnega. Naj so bile njegove sadomazo teme še tako brutalne in dramatične, vedno je šlo za aranžirane mizanscene, kjer je ekspresivnost v veliki meri zvođenela v artificialnosti prizorov. Projekt Rdeče in črno je nekaj povsem drugega – v današnjem času, ko smo zdolgočaseni in indiferentni ob še tako bizarnih umetniških projektih, nam Bertokove podobe vzbujajo ne samo nelagodje in srh, temveč grozo. In to smrtno.

Ob tem bi lahko razpredali o izbrisu smrti iz današnjih civilizacijskih krogov, o sprenevedanju in ignoranci, kar je privedlo do fenomena groze, ki ga – kot je opozoril Freud – odlično ponazarja nemška beseda za grozo unheimlich, kar v prostem prevodu pomeni nedomače. In smrt nam gotovo ni domača, izrinjena je na obrobje zavedanja ali pa v pop kulturi omejena na virtualno, na melodramo, na spektakularnost ali statistiko. Kar je seveda tudi povsem razumljiv samoobrambni mehanizem, saj sta možnosti le dve – ali smrt sprejmemo kot nekaj povsem naravnega, kar je v današnjih izumetničenih družbenih razmerjih postalo povsem nemogoče, ali pa jo izoliramo v temu namenjenih institucijah, podobno kot v institucijah osamimo vse ostale probleme, od telesnih in duševnih bolezni, prek starosti, nasilja, deviantnosti, debelosti, anoreksije ali odvisnosti od najrazličnejših substanc in razvad, skratka, vzpostavila se je popolna strukturiranost družbe, ki tako poskuša vzdrževati umetno ravnotežje in navidezno harmonijo.

Takšen trend je sicer težko razložljiv, evropska civilizacija pravzaprav izstopa v konstantnem izpostavljanju tragičnega, morbidnega, bizarnega, pa najsi bodo vizualne ali literarne podobe najrazličnejših stvarov, spak in hibridnih bitij, angelov in demonov, potlačeni frustracij in strahov ali fenomen propada in smrti v svojem

prozaičnem, religiozno ali historično epopejsko vzvišenem in dekadentno estetiziranem slogu. Takšni principi so se skoraj povsem umaknili diktatu vitalnosti, vsenavzoči represiji lažnega užitka, saj po eni strani smrt ni zanimiva niti v svojih ekstremnih niti v povsem vsakdanjih okoliščinah, ostaja le še kot biološko dejstvo.

In v takšnih razsežnostih jo predstavlja tudi Bertok. Brez posebnih simbolnih dimenzij, je zgolj hladen klinični dokument o telesu pred pokopom ali kremiranjem, ki pa v nas vzbuja grozo prav zaradi odsotnosti kakršnega koli statusa posvečenosti telesa kot nekakšne posode duha. To Bertok doseže z izbiro izrezov, ki so, zahvaljujoč vedno številčnejšim milijonom pik digitalnega fotografskega medija, razvidni do najmanjše podrobnosti, detajli pa so seveda vedno vir nelagodja, ker se izmikajo posplošitvam in jemljejo telesu še zadnje ostanke dostojanstva, ki se ohranjajo – ali pa vsaj vzbujajo takšen vtis – v velikih planih. Rdeče in črno se tako zdi zgolj potrdilo popolne prozaičnosti človeške eksistence, ki se zaključuje v hladnih prostorih patologije in krematorijev. V atmosferi današnje slovenske družbe, kjer se načelo biti ni spremenilo samo v načelo imeti, temveč tudi in predvsem v načelo ustvarjati videz, da nekaj imamo, takšen povsem odkrit, manifestativen memento mori deluje kot svojevrstna šok terapija. Čeprav najbrž v tako zlaganem in zmanipuliranem okolju verjetno še zdaleč ne bo dovolj za kakšen omembe vreden preobrat ne na individualni, kaj šele kolektivni ravni.

Peter Rak